

Verslagen

Libellen excursie Avelingen Dordrecht op 25 mei 2014.

door Tom van Wanum

Voorgaande jaren gingen de excursies niet door vanwege de weersomstandigheden, regenachtig en te veel wind. Voor deze excursie waren de verwachtingen heel gunstig. Droog, volop zon en niet te veel wind, prima excursieweer dus.

De excursie startte met zeven personen. Later in de ochtend kwamen er nog twee deelnemers bij, die het vertrek om 6.00 uur te vroeg vonden en dus wat langer in bed zijn gebleven. Libellen vliegen toch pas als het warmer wordt, dus haast was volgens hen niet nodig.

De Avelingen is een klein gebied iets ten westen van Gorinchem aan de Boven Merwede. Het bestaat uit een stuk griend en bloemrijk grasland dat selectief en laat wordt gemaaid. Langs de randen bosschages met vlier, populier, es en wilg.

De doelsoorten waren de bruine korenbout, glassnijder, vroege glazenmaker en variabele waterjuffer. Na een wat moeizame start, waren het vooral de variabele waterjuffers die zich lieten zien. Uiteindelijk hebben we alle soorten goed kunnen bekijken.

De bruine korenbouten zijn in Nederland vrij zeldzaam en kieskeurig. Ze houden zich vooral op bij traag stromende rivieren met riet en brede zomen van hoge waterplanten.

Van deze libel zijn er uiteindelijk een tiental gezien. We hebben echter maar één blauw uitgekleurd mannetje gezien. De rest waren of vrouwtjes of nog niet uitgekleurde mannetjes die, de naam zegt het al, bruin zijn.

Dat de variabele waterjuffer haar naam niet voor niets heeft, moge blijken uit het feit dat er af en toe heel kritisch naar een individu werd gekeken en alle kenmerken werden bediscussieerd om ten slotte toch op de variabele waterjuffer uit te komen.

bruine korenbout

Omdat het gebied niet zo groot is kon ieder op zijn of haar gemak langs de bosrand struinen, op zoek naar de libellen die zich op takken en bladeren in de zon aan het opwarmen waren. Behalve libellen werden natuurlijk ook de vogels en de planten in de gaten gehouden. Een selectie: grote roodoogjuffer, overvliegende en roepende koekoek (zowel man als vrouw), groene specht, veel zwartkoppen, cetti's zanger, havik, moeras vergeet-mij-niet, groot streepzaad en kruldistel.

En vliegen dat ze deden ... !

door Willem Prins - Coördinator Vlinderwerkgroep

Vlak vóór de afgelopen zomer meldde ik in "In de Branding", dat er zoiets bestond als een natuurhobby, die alleen voor korte broeken of korte rokjes geschikt zou zijn. Dat is ons, vlindermonitorders (m/v), uiteindelijk goed bevallen, kan ik u zeggen. Uiteindelijk *já*, want de zomer kwam na een lange koude lente laat op gang. Maar als je als rups door de kou bevangen in je cocon bent gekropen, gaat de metamorfose naar imago niet sneller dan de natuur heeft voorgeschreven. Dus alles was gewoon wat later ... of misschien wel op tijd ... wie zal het zeggen!?

Het heeft inderdaad tot in juli geduurd alvorens wij, monitorders, aantallen zagen vliegen waar we warm van werden. Al in het voorjaar bleek de natuur twee tot drie weken vertraging te hebben opgelopen ten opzichte van wat we gewend waren.

Dat gold zeker ook voor de dagvlinders, maar toen het eenmaal lekker aan het zomeren ging, bleken de aantallen van veel soorten onze verwachtingen te overstijgen, buttegeweun! Gelukkig gingen de meesten van ons al niet in het hoogseizoen op vakantie, zodat ze konden meemaken dat alle diepterecords van het voorjaar, en de vroege zomer, meer dan prima werden gecompenseerd. Hieronder een samenvatting van de dagvlindermonitoring in onze regio Voorne.

Eksterpad-route.

Een nieuwe route die afgelopen winter was uitgezet in het begraasde terrein van ZHL, nadat een voormalige route door begroeiing en erosie onbruikbaar was geworden. Deze nieuwe route loopt haaks op de Sipkesslag en gaat dwars door het terrein, dat kort geleden is ontdaan van duinbos. Het terrein wordt begraasd door Galloway ossen en IJslandse pony's.

We zagen gedurende de eerste zomer na het natuurherstel al voorzichtig wat nectar producerende planten opkomen. Waarna we vorige winter een route hebben uitgemeten, waarvan we dachten dat hier best wel een paar vlinders zouden gaan vliegen.

Hoewel men het in de koude lente het met een paar vlinders moest stellen, was het totale seizoen niet verkeerd en kwam men op een totaal van 2.086 vlinders (over 6 maanden). Dé krent in de pap was de kleine parelmoervlinder, die viooltjes als waardplant heeft. Dat zegt nu al iets over de beheersmaatregelen, die zijn gepleegd om de open duinstructuur terug te krijgen en juist déze vlinder is hiervoor een goede graadmeter.

In de maand augustus lag de piek met 1.652 exemplaren. Toppers op deze route waren het bruine zandoogje, icarusblauwtje, klein koolwitje en hooibeestje.

Paardenwei-route.

Ook al een nieuwe route, maar dan in het begraasde terrein van de Landtong te Rozenburg. In dit gebied grazen Schotse hooglanders en Koniks. Ook hier had successie ervoor gezorgd dat hele delen van de oude route niet langer begaanbaar waren. Successie is niet te stoppen, vooral niet als het om duindoorn gaat. We hebben het snoeien en zagen opgegeven en in een ander deel van het terrein weer een 1 km lang parcours uitgezet.

Aanvankelijk leek het een fiasco te worden, want de Landtong is leuk, maar ze moeten wel vliegen. Vooral in het vrijwel onbeschutte deel woog het koude en winderige voorjaar erg zwaar en moesten de tellers wel erg veel geduld hebben.

Maar dan vliegt ineens alles tegelijk en weet je haast niet waar je het zoeken moet.

Met 1.717 stuks was augustus de topmaand en uiteindelijk zijn er totaal 2.348 stuks geteld.

Valleipad-route.

Deze route ligt in het verlengde van het Kreekpad en doorkruist een gebiedje tussen het Bree-de Water en de Vogelpoel. Een paar jaar geleden onder invloed gekomen van weer en wind door grootschalig "natuurherstel", oftewel het verwijderen van bomen, struiken en de toplaag.

Veel dagvlindersoorten houden niet van windrijke plekken en al helemaal niet als er nog maar weinig nectarbloemen aanwezig zijn. In tegenstelling tot de Eksterpad-route heeft de zee hier invloed op het tempo van de terugkeer van voor vlinders interessante nectarplanten... en van beschutting. Je ziet dat dan ook aan de aantallen die geteld worden, namelijk elk jaar weer ietsje meer. Het pad waarop de route is uitgezet, is tevens sterk aan erosie onderhevig. Omdat bezoekers niet graag door mul zand lopen, raakt het zanderige pad gaandeweg breder. Hier was niet echt een topperiode aan te wijzen, juli en augustus deden het goed met het bruine zandoogje in de hoofdrol, gevolgd door het oranje zandoogje. Een stuk buiten de paden bloeiden op zanderige zuid-hellinkjes hele plakaten met viooltjes, geen wonder dat de kleine parelmoervlinder het hier zo aardig doet, een soort die we nog lang hopen te zien. Deze vlinder trekt zich niet zo veel aan van een stevige bries en is net als het hooibeestje in de binnenduinreep te vinden. Ook het icarusblauwtje en de kleine vos droegen bij aan het hoogste aantal sinds het natuurherstel werd uitgevoerd. We kwamen op een totaal van 574 vlinders! Zie ook totalen van de andere routes!

Heveringen-route.

Het gebied ligt ten zuiden van het bezoekerscentrum Tenellaplas en paste vanaf het begin (2005) helemaal in het verwachtingspatroon.

Golvend en kleinschalig, duingraslandjes met redelijk wat nectarbloemen en omkaderd met bomen en struwelen, bijna intiem. Kortom, daar loop je graag te vlinderen en tot dit jaar het vlinderrijkste deel van Voorne. Maar nu voor 't eerst voorbij gestreefd door twee eerder genoemde gebieden. Maar als je dit seizoen toch nog 1.277 vlinders telt, dan blijft het gebied interessant. Het bruin zandoogje en icarusblauwtje voeren in aantallen de boventoon, het chocolade bruine koevinkje en het bruin blauwtje doen het ook goed.

Het gebied wordt niet begraasd, maar wel veel bewandeld. Op de grasveldjes wordt gelopen en gespeeld. Hier geen begrazing, maar één maal per jaar wordt er wel gemaaid.

Grasweg-route.

Dit stukje nieuwe natuur aan de grenzen van Hellevoetsluis werd voor de derde maal geteld. Grenzend aan agrarisch gebied aan de ene kant en industrieterrein aan de andere kant. Je verwacht dan geen spectaculaire aantallen en soorten, maar toch weten die vrolijke vlieger-tjes snel waar ze moeten zijn voor nectar en voortplanting. Uitgerekend in de meest gunstige periode kon door omstandigheden niet worden geteld, waardoor de aantallen wat achterbleven. Hier is het icarusblauwtje het meest getelde vlindertje met 101 van de totaal 275 getelde exemplaren. Goed te zien dat ook het bruin blauwtje goed vertegenwoordigd is, net als het bruin zandoogje en de kleine vos.

Quackjeswater-route.

De oude dame onder de routes wordt al 21 jaar gemonitord!! Afgelopen seizoen zaten de aantallen ergens in de middenmoot. Hier werd, net als elders in het land, de kleine vos en de Citroenvlinder veel gezien. Ook het groot dikkopje was in ruime mate aanwezig. Jammer genoeg keerden de argusvlinder en geelsprietdikkopje hier niet meer terug. Als u koevinkjes wilt zien, dan is dit gebied een topper, 120 van de in totaal 707 vlinders.

Vlindercursus.

Als je iemand kent die ook altijd met vlinders in 't of zijn hoofd loopt of zelf meer wil weten over vlinders in het algemeen, dan wel vlindermonitoring in 't bijzonder? In 2014 wordt een vlindercursus georganiseerd. De cursus zal uit twee korte introductieavonden bestaan met minimaal twee praktijk rondjes overdag (in 't weekend) en..... bij mooi weer uiteraard. Nadere informatie volgt nog, zie ook de website.

Voor 'vlinders in de buik' is deze cursus niet bedoeld, eet dan wat minder chocolade ... of zo.